

מראי מקומות - יבמות

קט:

וא"כ, שפיר יכולה לעשות מעשה כדי שיחול החלות כשגדלה. אבל לכאן מדברי רש"י הנ"ל לא משמע כן, דמשמע דחלו הקידושין למפרע, וכ"כ הריטב"א בדעת רש"י, וכ' "וזה תימא, האיך אפשר לה להיות מקודשת בקטנותה כלל". וכ' הקרן אורה "וי"ל דהא דקטנה לאו בת קנין היא, משום דאין לה דעת ויכולה היא למאן בו, אבל כשהיא עומדת בדעתה ונתגדלה בנישואין אלו, איגלאי מילתא למפרע דהקדושין ג"כ מדעת שלמה היו וחלין למפרע".

ה. דקסבר המקדש אחות יבמה נפטרה יבמה והלכה לה, אי בעל אין אי לא בעל לא

נסתפק הרמב"ן, מה דאמרי' דאי לא בעל לא, האם הכוונה לומר דעד הבעילה הוי ממש כמו שהי' מקודם כשהיתה קטנה, ויכולה עדיין למאן, או דלמא ודאי אינה יכולה למאן כיון שנתגדלה, אלא דכוונת הגמ' רק לומר דאין קידושיה קידושין גמורין להוציא הלזו משום אחות אשה עד שיבעל. וע"ש דנוטה לדינא לומר דאינה יכולה למאן כיון שנעשית גדולה, והביא ראי' לזה מהא דא' לעיל (ק) דלא משכחת הא דהכהן שנסתפקו מי אביו אלא בקידושי טעות, ולא אמרי' דשייך בממאנת (יש לעי' בראייתו, דשם הרי מיירי דהספק הוא דאולי הולד מהראשון, וא"כ על צד זו ודאי בא עליה, ואז המיאון ודאי לא מהני, וצ"ע), אע"כ דאין שייך למאן כיון שגדולה היא. וע' בתוס' דנקטו דמדאורייתא יכולה למאן אף כשגדלה קודם ביאה, אבל מדרבנן אינה יכולה למאן לאחר שהביאה ב' שערות.

ו. הוא עדיף מינאי, ואנא עדיפנא מיני

פרש"י דעל הבת קאי, דאמרה שיש לה עדיפות על הבעל, וגם יש לבעל עדיפות ממנה, וכן פי' תוס'. אולם ע' ברשב"א שהביא שר' האי גאון פי' דר' ששת אמרה, וה"ק, אע"ג דאנא עדיפנא מיני' בברייתא, הוא עדיף מינאי בפלפולא, דהא מילתא תרצה שפיר. וכע"ז הביא מהראב"ד, דאמר ר' ששת דהייתי סבור שאני חכם ממנו, ואינו כן, אלא הוא חכם יותר ממני, שידע לתרץ את הברייתא לדעתו של רב.

ז. קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה

ונשאת רב אמר אינה צריכה גט משני

כ' הרשב"א, דזהו דוקא היכא דלא נתקדשה בפני בעלה, אבל אם נתקדשה בפני בעלה, הרי קיי"ל דהאשה שאמרה בפני בעלה גרשתי נאמנת, ופשטה ידה וקבלה קידושין מאחר בפני בעלה כאלו אמרה לו גרשתי דמי [וצידד דאולי אף אינה צריכה גט מראשון, דכמגורשת גמורה מראשון חשבינן לה]. אבל הריטב"א הביא מאחרים שפירשו דהא אע"פ שנתקדשה בפני הראשון, אי"ז כמו שאומרת גרשתי, די"ל דכאן היא סבורה שאין קדושי הראשון כלום, וסבורה שיכולה למאן ע"י קבלת קידושין, ואינה יודעת דעכשיו קדושין גמורים הם.

א. הנודר כאילו בנה במה וכו'

תוס' ביארו דזה נלמד מג"ש, אבל לא ביארו מהו הדמיון בסברא מנדרים לבנין במה והקרבנות קרבן. והר"ן בנדרים (כב) ביאר "ונראה בעיני דלהכי מדמינן לה לבונה במה משום דסליק אדעת' דנודר דמצוה קא עביד, דרחמנא אסרי' במילי דאיסורא, ואיהו נמי אסר אנפשי'. וקאמר דטעי, דאדרבה, לבונה במה דמי, דנהי דרחמנא אסר עלי' דברים האסורים, כי מוסיף איהו אמאי דאסר רחמנא, פשע... לא דייק במה שאסרה תורה... ושייך בי' נמי האי לישנא משום דנודר מתפיס בקרבן, וכיון שאין "קרבנו" רצוי, נמצא כבונה במה ומקריב בחוץ".

ב. מן המיאונים, דלמא גדלה ומיחרטא בה

פי' המאירי, דיש לחוש שתנשא לאחר, ותתחרט על מיאונה, וידע בעלה הראשון על חרטה, ויבא לפתותה להוציאה מתחת בעלה.

ג. קשים גרים לישראל כספחת לעור

הק' השו"ת בית שערים (יו"ד ח"ב, סי' שנט"ט אות ב'), איך גר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד בתורת זכיי' ושליחות, הרי קשים גרים לישראל כספחת, וא"כ הוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים, ול"מ שליחות לזכות לזה ולחוב לזה. ותני' דרש"י בקידושין ביאר הטעם דקשים כספחת לפי שאינן בקיאות במצוות ומביאין פורעניות, ועוד שמלמדים את ישראל ממעשיהם, ולפ"ז י"ל דוקא בגדול שמתגייר דטעים טעמא דאיסורא קשה כספחת, אבל קטן י"ל דיהי' בקי במצוות ועושה מעשים טובים, וא"כ אינו קשה כספחת וממילא אינו חב לאחריו, ושפיר מהני שליחות.

ד. משום דקסבר קידושי קטנה מיתלאת תלו

וכי גדלה גדלי בהדה אע"ג דלא בעל

פרש"י, "משגדלה תפסי קידושי מעיקרא, ואיגלי מלתא למפרע דזיקה דהך לאו כלום הוא". וזהו מדאורייתא, ולכן יכולה לדחות אחותה שהיא זקוקה מדאורייתא, ולומר דאינה זקוקה. ותמה הרשב"א, כיון דמתחלת לא הוה אלא מדרבנן, לאחר גדלות במה היא מתקדשת מדאורייתא. ותני' "וי"ל דעשאום כמתנה בשעת קידושין, הרי את מקודשת לי לאחר גדלות, וכאותו ששינוי ה"א מקודשת לי לאחר ל' יום... ואע"פ שנתאכלו המעות... ואע"פ שקטנה היתה באותה שעה ואינה משתעבדת דבר תורה... אפ"ה כיון דתקינן לה רבנן נישואין הרי היא משתעבדת בכסף קידושיה, ולפיכך כשגדלה גדלה קדושיה בהדה דבר תורה אע"פ שלא בעל". ולא ביאר כל הצורך למה משתעבדת לו, ואולי כוונתו כמש"כ התוס' הרא"ש והריטב"א דמהני מדין הפקר ב"ד הפקר. וע' בקובץ הערות (כ"ט, ד) דכ' דמבואר מדברי הרשב"א דבעצם יש לקטן דעת, ולכן יכול הקטן לעשות מעשה, אלא שאינו יכול להחיל שום חלות.